

4. Zdravotní péče

Jaký je zdravotní stav pražské populace? Existují rozdíly mezi muži a ženami z hlediska jejich zdravotního stavu? A jak se jejich stav, ale i úroveň zdravotní péče, mění v průběhu let? To jsou otázky, které si klademe, a na které se snaží přinést odpovědi následující kapitola.

Data pro tuto část analýzy jsou převzata z publikací Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS), konkrétně z Registru hrazených zdravotních služeb, a ze společného zpracování dat ČSSZ a ČSÚ v publikaci Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice.

Zdravotní stav

Zdravotní péči můžeme rozdělit na ambulantní, tedy tu, kde není zapotřebí hospitalizace či přijetí pacienta na lůžko; a lůžkovou, tj. péči, kterou nelze poskytnout ambulantně, a pro její umožnění je nezbytná hospitalizace pacienta. Ambulantní péče je poskytována jako primární péče, tj. za účelem poskytování preventivní, diagnostické, léčebné a posudkové péče a konzultací; dále jako specializovaná ambulantní péče v rámci jednotlivých oborů, a jako stacionární péče pro pacienty, jejichž zdravotní stav vyžaduje opakované denní poskytování ambulantní péče.

V roce 2018 připadalo na jednoho obyvatele Prahy 10,93 návštěv (či kontaktů) v zařízeních ambulantní péče. Přičemž u mužů byl počet návštěv nižší (8,92) než u žen (12,84). Počet návštěv za posledních 8 let mírně vzrostl, a to jak u mužů, tak u žen, v průměru přibližně o jednu navíc. Návštěv v ordinacích praktických lékařů pro děti a dorost připadlo na 1 obyvatele (ve věku 0-19 let) 2,01, přičemž u mužů jich bylo o něco méně (1,99) než u žen (2,03). Návštěv v ordinacích praktického lékaře pro dospělé (ve věku 20+) bylo celkově méně (1,80), ale oproti návštěvám ve věku 0–19 let je výraznější rozdíl v počtu návštěv zejména u mužů (1,60), než u žen (1,98). To může poukazovat i na zodpovědnější přístup žen v dospělosti ke svému zdraví. U mužů i u žen se počet návštěv praktického lékaře v dospělosti v průběhu let 2010–2018 více než zdvojnásobil, což může poukazovat spíše na uvědomělejší chování jedinců než na jejich větší nemocnost.

Ambulantní péče podle vybraných odborností a pohlaví v Praze

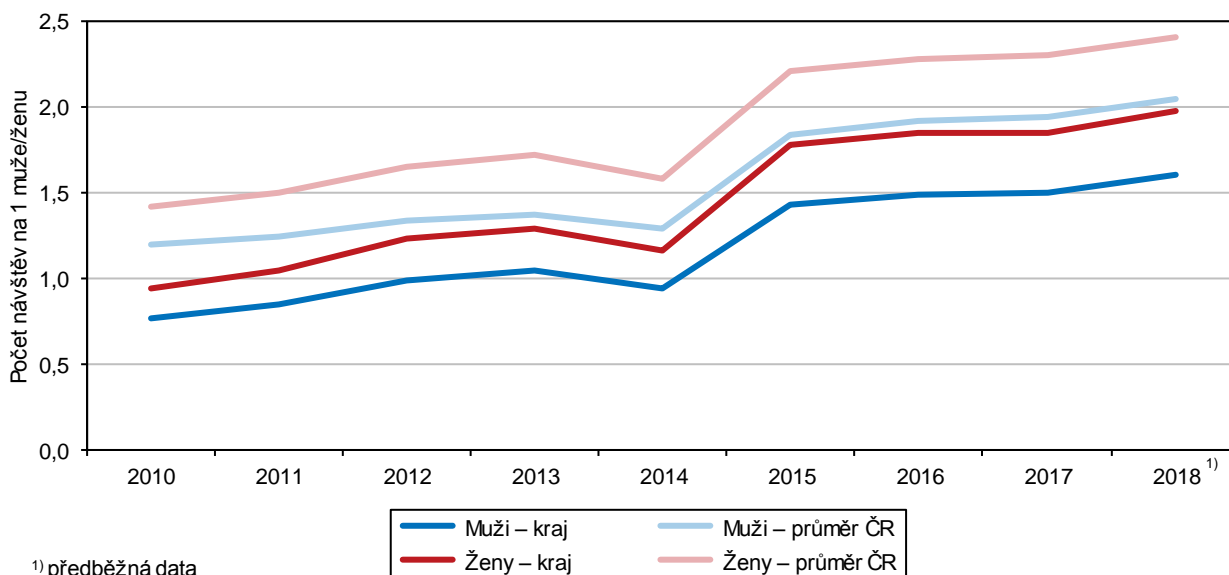
Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

	Návštěvy (kontakty) v zařízeních ambulantní péče na 1 obyvatele				
	2010	2012	2014	2016	2018
	Muži				
Celkem	7,73	8,14	8,23	8,75	8,92
z toho					
praktický lékař pro dospělé (20+)	0,76	0,99	0,94	1,49	1,60
praktický lékař pro děti a dorost (0-19)	1,91	1,96	1,87	1,89	1,99
praktický zubní lékař	1,22	1,24	1,24	1,25	1,25
ambulantní specialisté celkem	4,96	5,11	5,23	5,27	5,29
rehabilitace (fyzioterapeut)	0,58	0,63	0,65	0,67	0,69
	Ženy				
Celkem	11,81	12,25	12,15	12,61	12,84
z toho					
praktický lékař pro dospělé (20+)	0,94	1,23	1,16	1,84	1,98
praktický lékař pro děti a dorost (0-19)	1,93	2,08	1,97	1,96	2,03
praktický zubní lékař	1,52	1,52	1,50	1,50	1,50
ambulantní specialisté celkem	8,26	8,36	8,35	8,22	8,25
rehabilitace (fyzioterapeut)	0,93	1,01	1,00	1,03	1,11

Z hlediska mezikrajského srovnání byl v roce 2018 v Praze počet návštěv v ordinacích praktických lékařů pro dospělé na 1 obyvatele nejnižší, a to u mužů (1,60) i u žen (1,98). Průměr Česka se pohyboval na hodnotách 2,05 návštěv u mužů a 2,41 u žen. Největší četnost návštěv pak byla zaznamenána v Libereckém (ženy 2,78 návštěv, muži 2,31), Ústeckém (ženy 2,68, muži 2,23) a Zlínském (ženy 2,59, muži 2,23) kraji.

Návštěvy (kontakty) u praktických lékařů pro dospělé (20+) na 1 obyvatele podle pohlaví v hlavním městě Praze a ČR

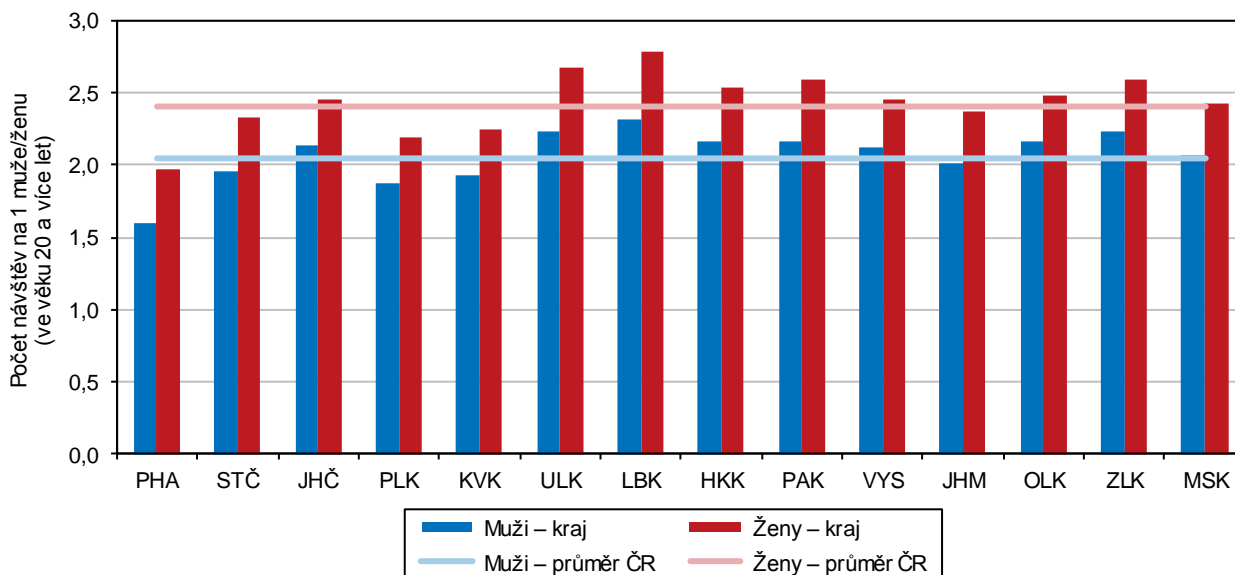
Pramen: ÚZIS

Mezi nejvíce vytížené lékaře v Praze patří ambulantní specialisté, u kterých Pražané realizovali nejvíce návštěv. Zatímco muži je v roce 2018 navštívili 5,29krát, ženy dokonce 8,25krát v přepočtu na jednoho obyvatele. Vyšší návštěvnost je ale způsobena širší oborovou škálou, kdy 1 obyvateľ může během roku navštívit i více než jen jednoho ambulantního specialistu. Naopak nejméně návštěv vykonali muži (0,69) a obdobně i ženy (1,11) v rehabilitačních (fyzioterapeutických) zařízeních.

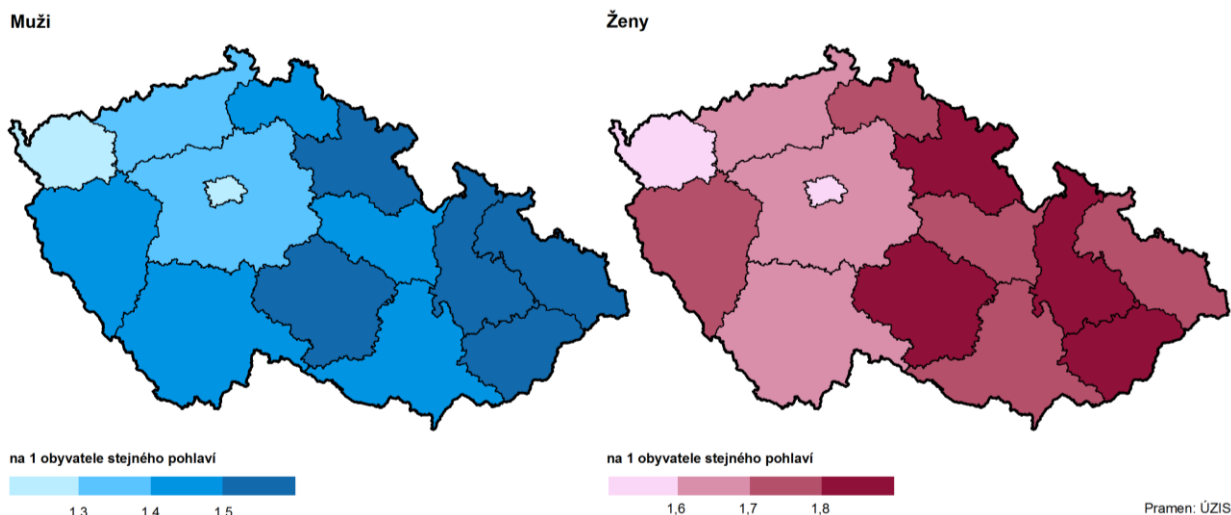
Návštěvy (kontakty) v ordinacích praktických lékařů pro dospělé na 1 obyvatele podle pohlaví a kraje bydliště v roce 2018

Pramen: ÚZIS

Praktického zubního lékaře navštívili v Praze v roce 2018 muži v průměru 1,25krát za rok, a ženy 1,5krát. Z dlouhodobého pohledu je počet těchto návštěv neměnný. Lze se tak domnívat, že Pražané dbají na každoroční preventivní prohlídku u stomatologa. Z mezikrajského srovnání však vyplývá, že počet návštěv oproti ostatním krajům je v Praze nejnižší. Nejvyšší návštěvnost je naopak ve Zlínském kraji (muži 1,64 návštěv, ženy 1,87), resp. obecně lze říci, že je vyšší na Moravě než v Čechách.

Návštěvy (kontakty) v ordinacích praktických zubních lékařů podle pohlaví a krajů (průměr let 2016–2018)

Hospitalizovaní pacienti jsou ošetřováni buď v nemocnicích poskytující akutní péči (dle Sbírky zákonů č. 372/2011, § 9 Lůžková péče), nebo v ostatních lůžkových zařízeních, jako jsou léčebny pro dlouhodobě nemocné (LDN), zařízení poskytující péči na ošetrovatelských lůžkách, samostatná lůžková zařízení s dlouhodobou intenzivní péčí, s následnou intenzivní péčí, s následnou intenzivní ošetrovatelskou péčí, nemocnice následné (ošetrovatelské) péče, lůžková zařízení hospicového typu poskytující paliativní péči, ostatní léčebné ústavy, odborné léčebné ústavy a další, např. nemocnice, které poskytují následnou i dlouhodobou péči.

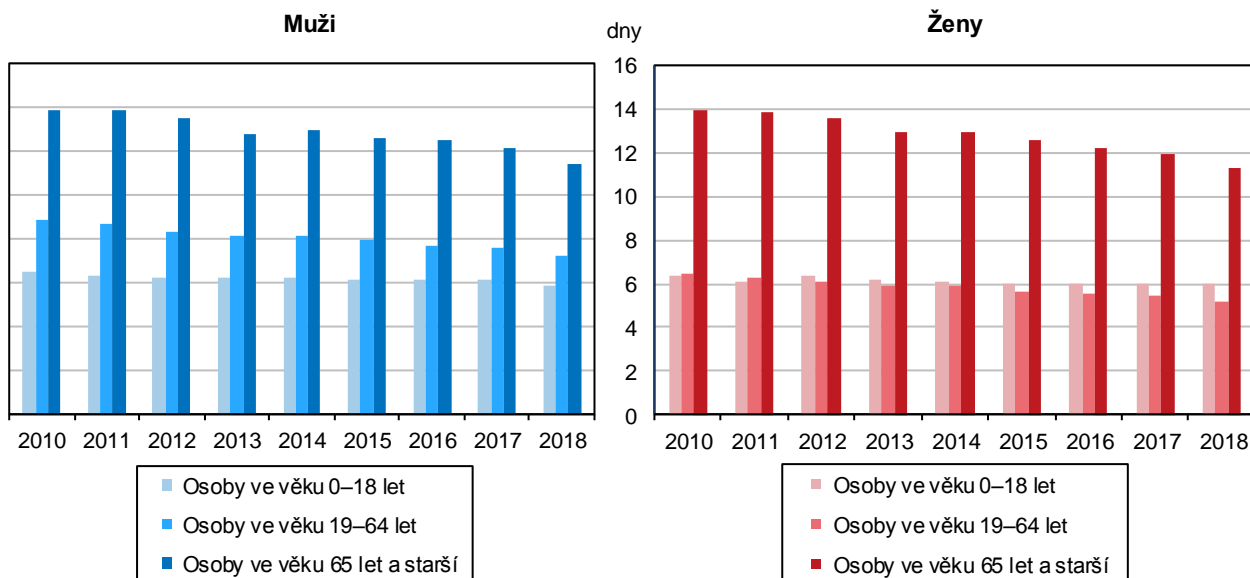
Počty hospitalizovaných osob s bydlištěm v Praze se v nemocnicích akutní péče za posledních 8 let výrazně nezměnily. V průměru se pohybovaly kolem hodnoty 141 tis. osob. Častěji byly hospitalizovány ženy, kterých bylo v průměru 82 tis., než muži (59 tis. osob). Z hlediska věku byli nejvíce hospitalizováni jedinci ve věkové kategorii 19–64 let (průměrně 67 tis. osob), následováni osobami ve věku 65 a více (průměrně 47 tis. osob). Nejméně hospitalizací bylo zaznamenáno u dětí (0–18 let), kterých bylo průměrně hospitalizováno 28 tisíc. Dospělé ženy v produktivním věku byly hospitalizovány v průměru 1,8krát více než muži. Obdobně je častější hospitalizace žen i u seniorů v postproduktivním věku, kde mezi lety 2010–2018 bylo hospitalizováno průměrně 20 330 seniorů a 26 142 senierek. U dětí je tomu naopak. Chlapci ve věku 0–18 let byly hospitalizováni v průměru 1,14 krát častěji než dívky, což je pravděpodobně způsobeno jejich rizikovějším chováním v tomto věku.

Průměrná ošetrovací doba hospitalizovaných osob s bydlištěm v Praze v nemocnicích akutní péče činila v roce 2018 7,8 dnů. Od roku 2010 došlo k jejímu snížení o 1,4 procentního bodu. Ačkoliv je výše zmíněno, že v průběhu let 2010–2018 bylo v průměru hospitalizováno více žen, průměrná ošetrovací doba byla ve stejném období mírně vyšší u mužů (v průměru 9,2 dnů) než u žen (v průměru 8,1 dnů). Z pohledu věku byla nejvyšší průměrná ošetrovací doba u seniorů (u mužů i u žen 12,8 dnů – průměr let 2010–2018), a to téměř dvojnásobná oproti dětem a dospělým v produktivním věku. Ve všech kategoriích, ať už z pohledu věku či pohlaví, se tato doba v posledních osmi letech snižovala. Nejrychleji u seniorů a nejpomaleji u dětí.

Z hlediska republikového srovnání, byla Praha v roce 2018 v průměrné ošetrovací době hospitalizovaných osob v nemocnicích akutní péče těsně pod průměrem celého Česka. Ve srovnání s ostatními kraji dosahovala podprůměrných hodnot jak u mužů (8,4 dnů), tak u žen (7,3 dnů). Nejvyšších hodnot pak dosahovaly kraje Královéhradecký (u mužů 9,3 dnů, u žen 8,2 dnů), Jihomoravský (u mužů 9,1 dnů, u žen 8,1 dnů) a Moravskoslezský (u mužů 9,0 dnů, u žen 8,3 dnů). Naopak nejnižší průměrná ošetrovací doba byla v Olomouckém (u mužů 7,9 dnů, u žen 7,1 dnů) a ve Středočeském (u mužů 8,0 dnů, u žen 7,0 dnů) kraji.

Průměrná ošetrovací doba osob hospitalizovaných v nemocnicích akutní péče podle pohlaví v hl. m. Praze

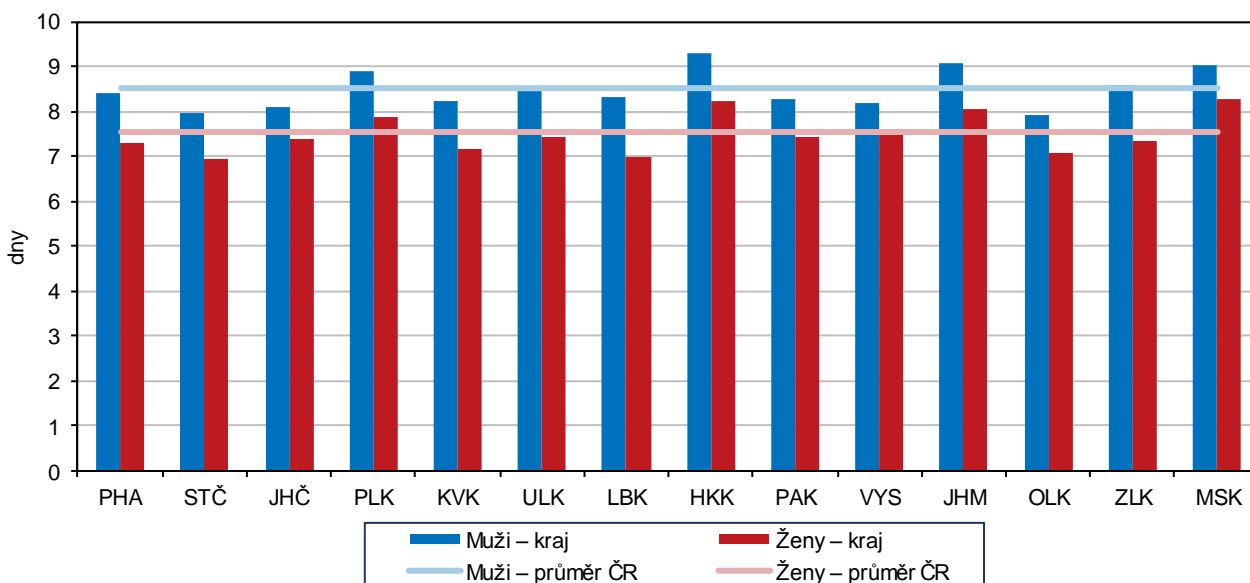
Pramen: ÚZIS

Jak bylo již zmíněno, pacienti mohou být hospitalizováni i v zařízeních bez akutní péče, která jsou souhrnně označována jako ostatní lůžková zařízení. V roce 2018 v nich bylo hospitalizováno 18 273 osob, z toho 58,8 % tvořily ženy. Z hlediska dlouhodobého vývoje došlo od roku 2010 k poklesu počtu hospitalizovaných, a to u mužů (o -11,6 p. b.) i u žen (o -12,8 p. b.).

Průměrná ošetrovací doba osob hospitalizovaných v nemocnicích akutní péče podle pohlaví a krajů v roce 2018

Pramen: ÚZIS

Samotná onemocnění mohou být akutní či chronická. Akutní onemocnění obvykle rychle začíná a má i rychlý průběh. Může skončit uzdravením, úmrtím nebo přejde do chronické fáze. Oproti tomu chronické onemocnění je vleklé, může trvat i řadu měsíců a let, a může vést až k trvalým změnám. Jeho léčba je obtížná, a ne vždy je možno jej vyléčit. Mohou se u něj střídát období zlepšení a zhoršení. Mezi chronická onemocnění lze řadit i mnohá pokročilá nádorová onemocnění.

Pacienti s vybraným chronickým onemocněním v Praze

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

na 1 000 obyvatel

	2014	2015	2016	2017	2018
	Muži				
hypertenzní nemoci	168,2	184,5	186,6	186,6	189,2
ischemické nemoci srdeční	69,5	67,3	65,1	62,7	61,8
cévní nemoci mozku	21,4	22,1	22,4	21,6	21,7
	Ženy				
hypertenzní nemoci	182,5	198,2	198,8	197,2	199,2
ischemické nemoci srdeční	64,5	60,6	57,8	55,1	53,1
cévní nemoci mozku	27,1	27,2	27,3	26,2	26,1

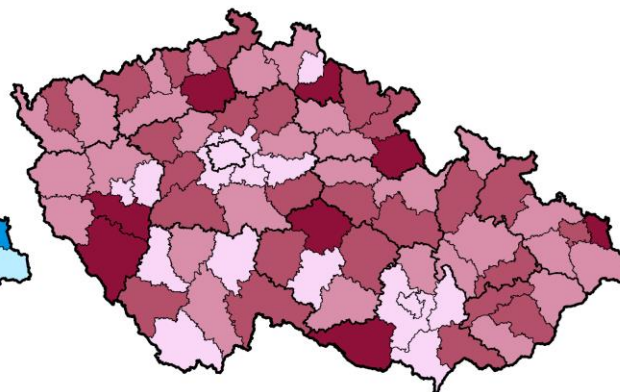
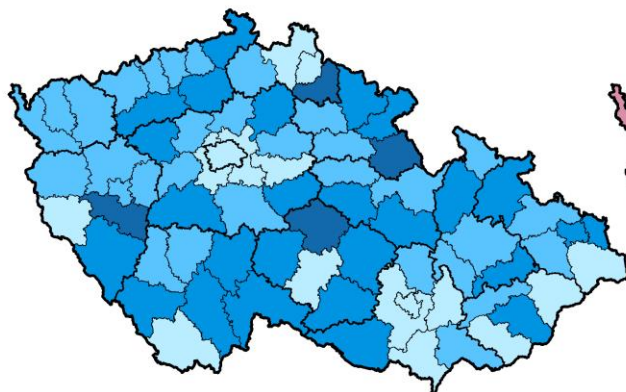
Z hlediska chronických onemocnění jsou signifikantní hypertenzní nemoci. V roce 2018 jimi v Praze trpělo 189,2 mužů a 199,2 žen na 1 000 obyvatel. Od roku 2014 tento počet postupně stále roste, a to jak u mužů (+21 pacientů), tak o něco pomaleji i u žen (+16,7 pacientů). Ischemické nemoci srdeční, které jsou další významnou chronickou chorobou, zatěžovaly v roce 2018 zdravotní stav 61,8 pražských mužů a 53,1 pražských žen na 1 000 obyvatel. Jejich počty ale od roku 2014 klesají, u žen o -11,4 pacientek a o něco pomaleji i u mužů (-7,7). Mezi významná chronická onemocnění se řadí i cévní nemoci mozku, kterými bylo v roce 2018 sužováno 21,7 mužů a 26,1 žen na 1 000 obyvatel. Vývoj počtu pacientů s cévními nemocemi mozku v období let 2014–2018 byl u mužů i žen rozdílný. Zatímco u mužů byl vývoj počtu pacientů kolísavý, u žen počet pacientek kulminoval v roce 2016 a od té doby poklesl o -4,3 %.

Dalším závažným chronickým onemocněním je diabetes, který se projevuje poruchou metabolismu sacharidů. V Praze bylo v roce 2018 léčeno celkem 101 082 diabetiků, z toho 49,3 % tvořily ženy. V roce 2014 byl však tento poměr opačný. V té době bylo léčených mužů diabetiků 49,7 %. Je však potřeba také zmínit, že absolutní počet léčených diabetiků vzrostl od roku 2014 o 10 270 pacientů. Na druhou stranu v meziokresním srovnání průměru let 2014–2017 patří Praha v počtu léčených diabetiků k nejnižším. To však může poukazovat na dvojí možné alternativy, a to, že je v Praze skutečně málo diabetiků, anebo je jich více, ale odborně se neléčí.

Léčení diabetici podle pohlaví a okresů (průměr let 2016–2018)

Muži

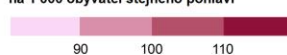
Ženy

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví

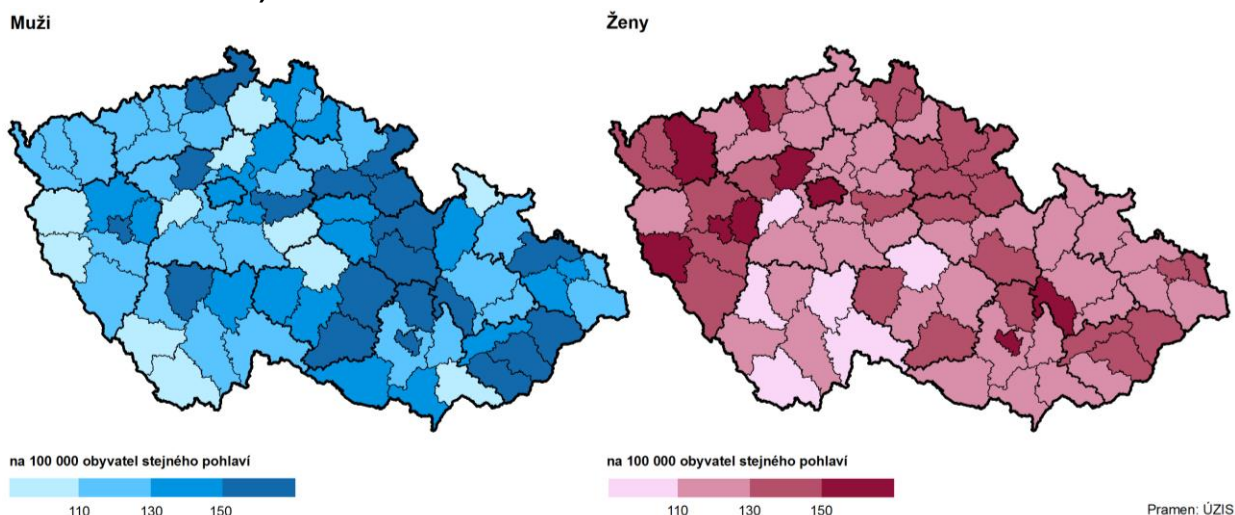
Pramen: ÚZIS

Jak už bylo uvedeno, mezi chronická onemocnění se řadí i zhoubné novotvary. Incidence zhoubných novotvarů⁷ na 100 000 obyvatel činila v Praze v průměru let 2012 – 2016 celkem 561,0 případů, a jednalo se o druhou nejnižší hodnotu mezi kraji. U mužů byla o něco vyšší (581,9 případů) než u žen (541,2 případů).

⁷ Dle Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění 10. decenální revize; dg. C00–C97 bez dg. C44.

Z hlediska konkrétních diagnóz byl u mužů významný zhoubný novotvar prostaty, kdy byla jeho incidence 145,3 případů na 100 000 obyvatel. Protipólem byl u žen zhoubný novotvar prsu, jehož incidence činila 150,3 případů. Při meziokresním srovnání vidíme, že zhoubný novotvar prostaty postihoval muže zejména ve východních Čechách a na Vysočině, a dále pak ve Zlínském kraji. Ale i v Praze byla jeho hodnota vyšší oproti ostatním okresům. Naopak zhoubný novotvar prsu postihoval nejvíce ženy v západních Čechách, v Praze a Brně. Nejméně se vyskytoval u žen v jižních Čechách.

Incidence zhoubného novotvaru prostaty u mužů a zhoubného novotvaru prsu u žen podle okresů (průměr let 2012–2016)

Signifikanční byl i zhoubný novotvar tlustého střeva a konečníku, který nastal v Praze ve zmíněném období u žen v 56,2 případech na 100 000 obyvatel a u mužů dokonce v 79,8 případech. Nezanedbatelný byl i zhoubný novotvar průdušek, průdušnic a plic, který se vyskytl u žen v 49,2 případech, a u mužů, opět o něco více, a to v 76,0 případech.

Dočasná pracovní neschopnost

Průměrný počet nemocensky pojištěných osob byl v roce 2018 v Praze 1 267 483, což ho z regionálního pohledu řadí na první místo. A to nejen letos, ale dlouhodobě. Zásadní roli v tom sehrává skutečnost, že data v krajském třídění jsou zpracovávána podle sídla zaměstnavatele, resp. jeho mzdové účtárny, a není výjimkou, že firma se sídlem v Praze působí i v jiných regionech či dokonce celorepublikově. Z hlediska pohlaví se na celku podílelo 51,3 % žen, resp. více než 650 tisíc žen.

Dočasná pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v Praze v roce 2018

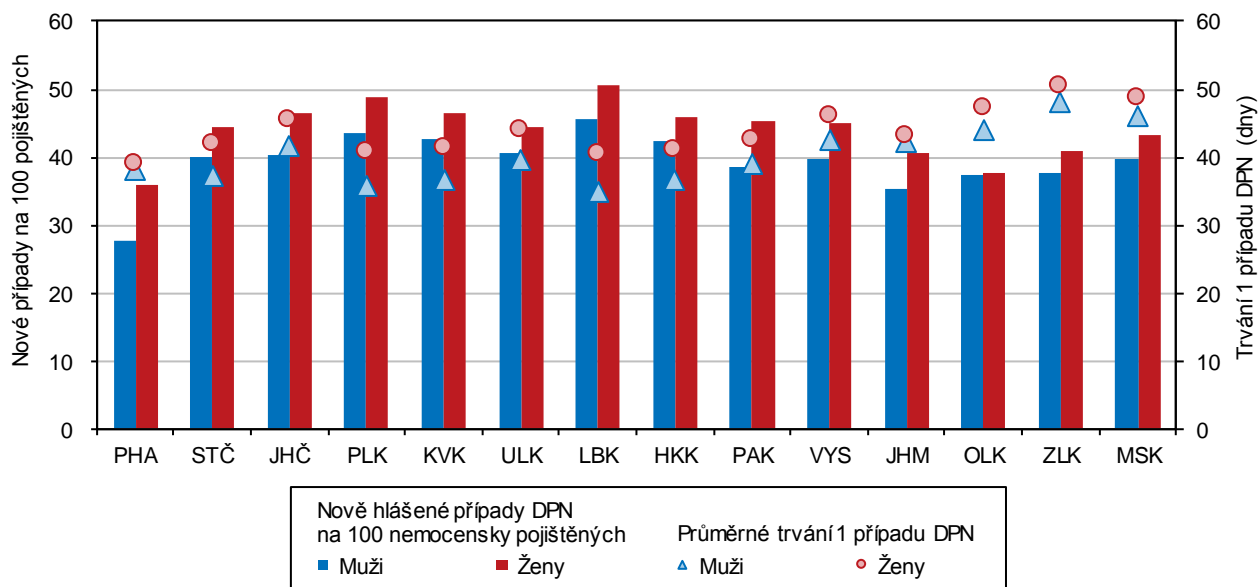
Pramen: ČSSZ

	Průměrný počet osob nemocensky pojištěných	Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti				Průměrný denní stav dočasně práce neschopných celkem v osobách
		celkem	v tom pro			
			nemoc	pracovní úrazy	ostatní úrazy	
Hl. m. Praha	1 267 483	3,38	2,96	0,09	0,33	42 817
v tom:						
muži	616 776	2,90	2,40	0,11	0,38	17 873
ženy	650 707	3,83	3,49	0,06	0,28	24 944

Hl. m. Praha díky nejnižšímu počtu případů na 100 pojištěnců, a díky relativně krátké průměrné době trvání těchto pracovních neschopností, zaujímá nejnižší procento práce neschopných na 100 pojištěnců denně. Zatímco hodnoty všech ostatních 13 krajů se nachází v rozmezí 4,4–5,4 %, ukazatel v Praze v roce 2018 dosáhl hodnoty pouze 3,38 %. Zde byl podíl u žen o něco vyšší (3,83 %) než u mužů (2,90 %).

Dočasná pracovní neschopnost (DPN) pro nemoc a úraz podle pohlaví a krajů v roce 2018

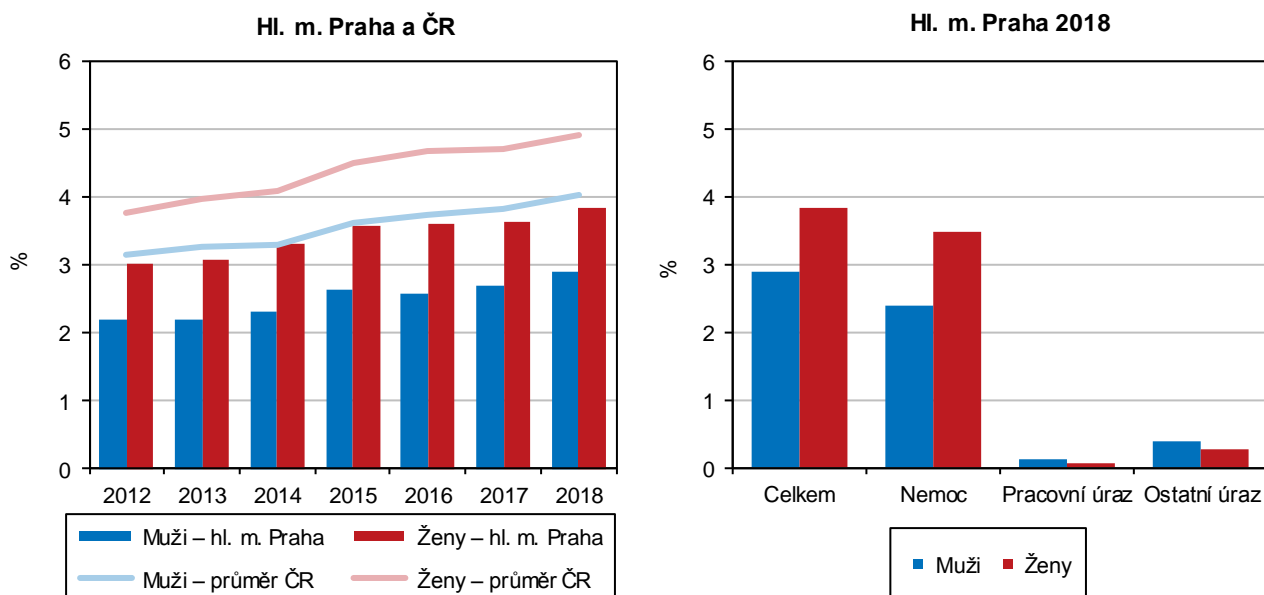
Pramen: ČSSZ

Nejvíce dočasných pracovních neschopností bylo v důsledku nemoci (2,96 %), kde byl opět vyšší podíl u žen (3,49 %) než u mužů (2,40 %), a ani ne jedno procento (0,42 %) pracovní neschopnosti tvořily úrazy. Pracovní úrazy se na celku podílely 0,09 %, ostatní úrazy pak 0,33 %. Z hlediska pracovní neschopnosti v důsledku úrazu, ať už pracovních, či ostatních, byl podíl u mužů vyšší než u žen.

Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti podle pohlaví a důvodu v hl. m. Praze

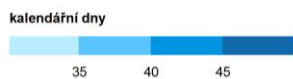
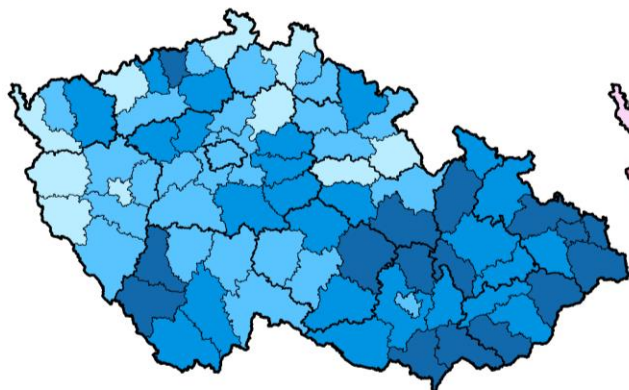
Pramen: ČSSZ

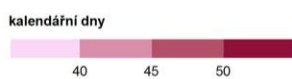
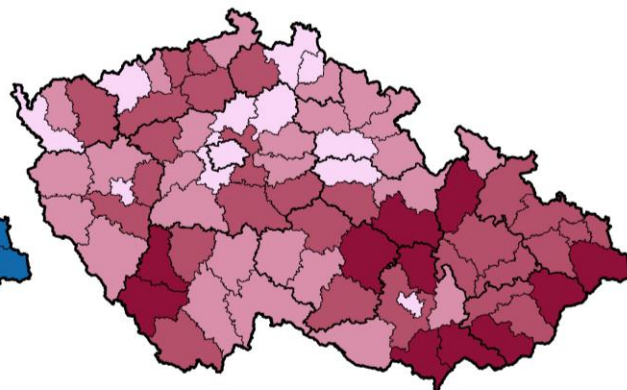
Průměrný počet nemocensky pojištěných, kteří byli ve sledovaném období (roce) denně nepřítomni v práci z důvodů pracovní neschopnosti, udává ukazatel průměrný denní stav dočasně práce neschopných. V roce 2018 byla jeho hodnota v Praze 42 817 osob, přičemž větší podíl tvořily ženy (58,3 %). Vedle toho průměrná doba trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti činila u mužů 38,02 kalendářních dnů a u žen 39,10 kalendářních dnů. Z hlediska meziokresního srovnání šlo v Praze o podprůměrné hodnoty, neboť průměrná doba za Česko byla 41,7 kalendářních dnů. Nejvyšších hodnot dosahovaly zejména okresy na Moravě, kde průměrná doba trvala i více než 45 kalendářních dnů u mužů a 50 dnů u žen. Naopak nejkratší průměrnou dobu u žen i u mužů vykazovaly okresy v severovýchodních Čechách.

Průměrná doba trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti podle pohlaví a okresů v roce 2018

Muži

Ženy

Zdroj: ČSÚ

